

Nya strider väntar på barrikaderna

Vattenkraften i stor offensiv

Lennart Norström anser att det går att utveckla fisket och skydda naturen även i de utbyggda älvarna. Med fiskvägar och miniflöden kan fisket och turismen få bättre förutsättningar även i Ångermanälven.
– Därför är det fel att göra vattenkraften till riksintresse.

Tiden tycks vara inne för en ny strid mellan vattenkraften och natur- och fiskevården. Lennart Norström, knuten till Eds fiskevårdsområde norr om Sollefteå, är riktigt orolig. Inte minst de redan utbyggda vattendragen kan komma att offras helt och hållet.

– Vi jobbar för att förbättra och utveckla det som finns kvar här i Ångermanälven och Faxälven, genom att argumentera för vandringsvägar, miniflöden, biotopvård och annat som kan ge ett bättre fiske mellan kraftverken i utbyggda vattendrag.

Lennart Norström identifierar två akuta hot just nu. Det ena är den statliga miljöprocessutredningen som vill göra vattenkraften i de utbyggda älvarna till riksintresse och därmed starkare gentemot andra intressen. Det andra hotet är, paradoxalt nog, vindkraften, eller snarare argumentet att ny vindkraft behöver mer utbyggd vattenkraft som effektregulator.

borde ha varit att alla kraftverksdammar har fiskvägar och biologiskt godtagbara minivattenflöden.

Men idag är trenden den motsatta. Nya småskaliga vattenkraftverk får investeringsstöd genom miljöcertifikaten, en avgift som alla elkonsumenterna är med och betalar på sin elräkning. Certifikatens pengar överförs till nyproduktion av bland annat vindkraft, el från biobränslen och alltså även vattenkraft.

Argumentet för utbyggnad av vattenkraften, för att klara storsatsningen på vindkraft, hörs också allt oftare i debatten. Vinden blåser ojämnt medan elkonsumenterna följer helt andra kurvor. Och för att bibehålla effekten ut på nätet när det slutar blåsa måste man snabbt och flexibelt kunna koppla in annan kraftproduktion, och där anses vattenkraften vara det bästa alternativet för att reglera elproduktionen.

Tokigt resonemang

– Jag tycker det resonemanget är helt tokigt, säger Lennart Norström. Att mer vindkraft skulle kräva ännu mer vattenkraft är inte logiskt och rimligt. Det finns redan tillräckligt med vattenkraft för att kunna balansera vindkraften, vilket även bekräftas av Elforsk.

Eds fiskevårdsområde ligger mellan två av de nedersta kraftverken i Ångermanälven. Med en fisktrappa förbi kraftverket i

Utvecklingen borde gå mot att vattenkraften backar några steg och tar större hänsyn till fiske- och naturintresset, istället för tvärt om. Så ser Lennart Norströms världsbild ut. Vattenkraften tog för mycket och gav tillbaka för lite när den byggdes ut under hela 1900-talet. Minimikravet

Torrläggning av åfåror gör fiskvandringen omöjlig. Forsmo kraftverk är Ångermanälvens näst nedersta kraftverk från mynningen. Det skulle vara möjligt att få upp lax och havsöring både till och förbi Forsmo kraftverk.

Vid Sollefteå kraftverk är det stopp för fiskvandringen. Eds fvof anser att det bör byggas fiskvägar förbi kraftverken i Ångermanälven.

Sollefteå och ett minivattenflöde förbi kraftverken uppströms Ed så skulle man till och med kunna återskapa naturlekande lax och havsöring i älven och dessutom förbättra allt slags fiske på älvräckorna mellan kraftverken. I Sollefteå kommun, med bland annat Ångermanälven, Faxälven och Fjällsjöälven, finns 25 fiskevårdsområden som på olika sätt kan gynnas av fiskvägar, miniflöden och andra modifieringar av vattenkraftens effekter.

Före utbyggnaden av vattenkraften "kokade" Ångermanälven och Faxälven av lax många mil upp längs huvudfåran och biflödena. Lennart Norström minns från sin barndom hur man i ett enda notdrag fick 32 laxar, varav den största vägde 32! kilo.

– Och det var inget rovfiske. Laxen räckte åt alla och sin egen reproduktion.

Det som på senare tid oroar fiskerättsägare, älvräddare och andra grupper är den miljöprocessutredning som lämnades till regeringen i början av 2009 och vars uppdrag, bland mycket annat, var att förenkla utvecklingen och utbyggnaden av förnyelsebar energi.

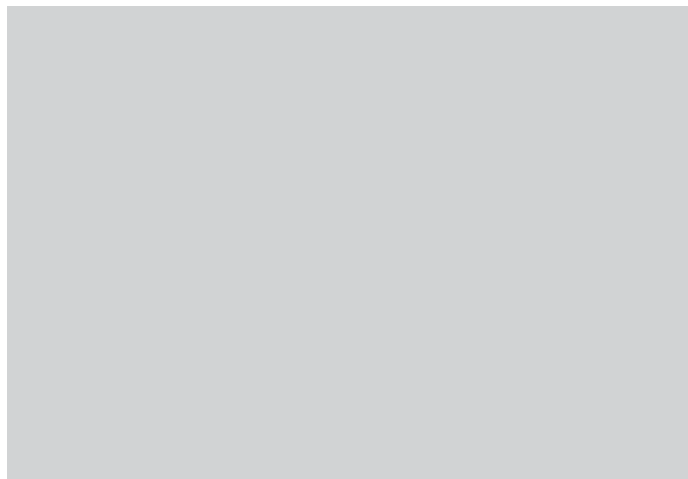
Lennart Norström sammanfattar sin kritik.

– Miljöprocessutredningen slår undan fötterna för vårt arbete och vår strävan att flytta fram fiskets positioner i de redan utbyggda älvarna. Där föreslås till exempel de tio stora utbyggda norrlandsälvarna bli förklarade som riksintressen för vattenkraften. Det innebär att vattenkraften blir det dominerande och övergripande intresset och andra intressen underordnas. Det betyder i sin tur att det kvarvarande fisket och verksamheten i fiskevårdsområdena kan strypas ytterligare genom större uttag och kraftigare regleringar av vatten. Man ökar graden av förstörelse.

Ny strid på barrikaderna

Lennart Norström befarar att det krävs en ny strid på barrikaderna om vattenkraften.

– Både de utbyggda och outbyggda vattendragen är hotade igen och vi sprider ett upprop med en protestskrivelse tillsammans med Älvräddarna och Nipakademin. Den kan både föreningar och enskilda personer skriva på.

Håkan Westin: – Fiskvandring skulle gynna turismen

– Jag skulle kunna utveckla mitt företag om det byggs fiskvägar förbi kraftverken.

Håkan Westin är ordförande i Eds fvof och turist-entreprenör vid Ed mellan Forsmo och Sollefteå kraftverksdammar. Ångermanälven är livsnerven i verksamheten.

I stället för att pressa ut mer av vattenkraften borde man bygga fiskvägar och öka minivattenflödena.

– Turismen har goda förutsättningar längs Ångermanälven och andra utbyggda norrlandsälvar, säger Håkan Westin, gammal elitskidåkare som nu kombinerar ett arbete inom skidbranschen med ett eget turistföretag.

– Jag anordnar äventyrsupplevelser på älven, säger Håkan, och fisket kan bli en växande nisch.

Det stora genombrottet för fisketurismen vid Ed vore om det byggs en fiskväg förbi Sollefteå kraftverk och att man dessutom kunde restaurera lekplatser i Ångermanälvens biflöden och i de delar av älven där det fortfarande finns någorlunda naturliga strömsträckor.

Men då står man inför ett vägval. Antingen prioriteras vattenkraften helt och hållet, och kraftbolagen tillåts att maximera sina uttag, sina dämningssgränser och sin rätt till allt vatten. Eller så ser man även till bygdens andra möjligheter och kompromissar med vattenkraftens marginaler. I första hand

handlar det om fiskvägar och miniflöden förbi kraftverkens turbiner, men också att inte muddra eller sterilisera magasinområdena ytterligare i jakten på mer kraft.

– Jag ser potentialen för turismen, trots att Ångermanälven är en av landets mest utbyggda älvar, säger Håkans Westin. Och här borde fiskerättsägarna ta en tydlig ställning för möjligheterna att få fortsätta utveckla fisket.

Eds fvof förvaltar ungefär en mil av Ångermanälvens fiskevatten, mellan Forsmo och Sollefteå. Dessutom finns ett tiotal sjöar, mindre tjärnar och bäckar inom området.

Föreningen säljer fiskekort för mindre än 5 000 kronor om året, en summa som skulle kunna mångfaldigas om man fick upp lax och öring i älven.

Håkan Westin minns tiden innan kraftverket i Sollefteå byggdes, hur hans farfar fiskade lax i älven.

– En del av detta skulle vi kunna få tillbaka, och det vore olyckligt om utvecklingen gick åt andra hållet.